

Ενότητα 3

Ρυθμική Αγωγή

Μάρω Γαλάνη (PhD)

ΤΕΠΕΚΕ Πανεπιστημίου Πατρών

Σκοποί ενότητας

Γνωριμία με το Σύστημα Ρυθμικής Emil Jaques Dalcroze και το σύστημα μουσικοκινητικής αγωγής Carl Orff.

Περιεχόμενα ενότητας

- Σύστημα Ρυθμικής
Emil Jaques Dalcroze

- Σύστημα μουσικοκινητικής αγωγής
Carl Orff

ΡΥΘΜΙΚΗ

«Με τον όρο εννοούμε μια μουσικοκινητική αγωγή που αποτείνεται στον άνθρωπο σαν σύνολο σωματικό, ψυχικό, πνευματικό».

Ματέυ Πολυξένη «Ρυθμική» Αθήνα , 1980

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

μέσα από τις οποίες διδάσκεται η ρυθμική

- ρυθμικά κτυπήματα
- ρυθμός του λόγου
- ρυθμική κίνηση

Ο ήχος είναι ο κτύπος που παράγεται μέσα από τη δύναμη η οποία ασκείται πάνω σε ένα σώμα.

Η κίνηση οδηγεί στον κτύπο ο οποίος παράγει ήχους.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- παλμός (pulse)
- ρυθμικό σχήμα
- ρυθμική φράση

ΡΥΘΜΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ:

- Ολόκληρο
- Ήμισυ
- Τέταρτο
- Όγδοο
- Δέκατο έκτο κλπ

Στη ρυθμική, το τέταρτο είναι η πρώτη αξία που διδάσκεται, είναι οικεία και γνώριμη σε κάθε άνθρωπο.

ΤΟ ΜΕΤΡΟ

Είναι το κλάσμα που μπαίνει στην αρχή κάθε κομματιού. Ο αριθμητής δηλώνει πόσους χρόνους μετράμε σε κάθε μουσικό μέτρο ενώ ο παρονομαστής δηλώνει το είδος- την ποιότητα κάθε χρόνου.

Τα μετρικά σχήματα είναι

- Τα απλά ($2/4$, $3/4$, $3/8$),
- Τα σύνθετα ($4/4$, $6/4$, $6/8$, $9/8$)
- Τα μεικτά μέτρα ($5/4$, $7/8$ κ.λ.π.)
- Και τα άνισα μέτρα: Στα άνισα μέτρα ο αριθμητής στο κλάσμα είναι μονός αριθμός πρώτου χρόνου όπως $5/4$, $5/8$, $7/8$, $9/8$ κτλ. και χωρίζονται στα άνισα μέτρα με παρανομαστή το τέταρτο από εκείνα με παρανομαστή το όγδοο.
- Υπάρχουν τα ανόμοια μέτρα: όταν σε ένα μουσικό κομμάτι συναντώνται και άλλοι ρυθμοί σε διαφορετικά μέτρα.

ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ (NUMERUS PERFECTUS)

Είναι τα $3/4$, $6/8$, η χρονική διάρκεια των δύο αυτών μέτρων είναι ίδια.

Η μεγάλη τους διαφορά είναι ο εσωτερικός τους τονισμός.

★ Το κλάσμα $3/4$ σημαίνει ότι μετράμε σε τρεις χρόνους και ότι κάθε χρόνος είναι ένα τέταρτο.

★ Το κλάσμα $6/8$ σημαίνει ότι μετράμε σε έξι χρόνους και ότι κάθε χρόνος είναι ένα όγδοο.

Το κάθε κλάσμα προσδίδει διαφορετικό ύφος στην κίνηση και αυτό είναι που ενδιαφέρει τη ρυθμική.

ΤΕΜΠΟ ΑΓΩΓΗ-ΤΑΧΥΤΗΣ ΡΥΘΜΟΥ

Παραπέμπει στο πόσο γρήγορα και πόσο αργά θα παίξουμε ένα κομμάτι και ορίζεται από έναν αριθμό που υπάρχει πάνω από το πεντάγραμμο στην αρχή του κομματιού.

Τρία βασικά tempi είναι:

- *adagio* το οποίο είναι αρκετά αργό
- *andante* μέτριο, κανονικό σε ταχύτητα
- *allegro*, το οποίο είναι γρήγορο

Οι μουσικές αξίες δεν αλλάζουν όταν αλλάζει η ταχύτητά τους.

ACCELERANDO, RITARDANDO

- Accelerando σημαίνει επιτάχυνση
- Ritardando σημαίνει επιβράδυνση

PIANO-FORTE

- Το piano σημαίνει απαλά, μαλακά και αποδίδεται με μια απαλή κίνηση με πολλαπλές εκφραστικές δυνατότητες και μπορεί να έχει γρήγορο ή αργό tempo.
- Το forte σημαίνει δυνατά και έχει δυνατό και σκληρό ήχο και αποδίδεται με χτυπήματα ποδιών, με κραδασμούς, με ένταση και ήχο που παράγει γενικότερα το σώμα. Πολύ ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι όταν παράγεται μέσα από τη σωματική μυϊκή ένταση, και χαρακτηρίζεται περισσότερο από μια εσωτερική κινητήρια δυναμική.

STACCATO, LEGATO

- Όταν ο ήχος κάθε αξίας που παίζουμε ακούγεται διακεκομμένος και δεν ενώνεται με τον ήχο της επόμενης αξίας, λέμε ότι παίζουμε staccato.
- Αντίθετα, όταν ο ήχος της διάρκειας μιας νότας ενώνεται με την αρχή της επόμενης, λέμε ότι παίζουμε legato.

CRESCENDO-DIMINUENDO

- Crescendo σημαίνει από το piano στο forte
- Diminuendo σημαίνει από το forte στο piano

Το crescendo είναι πιο εύκολο μουσικά και κινητικά να εκτελεσθεί από ότι το diminuendo, που για να εκτελεσθεί χρειάζεται περισσότερο αυτοέλεγχο.

ΤΟΝΙΣΜΟΙ

Αποτελούν δυναμικό στοιχείο και διακρίνονται σε:

- μετρικούς τονισμούς όταν ο τονισμός στο ρυθμικό κομμάτι επιτυγχάνεται σε ίσο χρονικό διάστημα στην αρχή του μέτρου
- και σε κατ' εξαίρεση τονισμούς.

Οι κατ' εξαίρεση τονισμοί διακρίνονται:

- στους προετοιμασμένους οι οποίοι αναπτύσσονται ή είναι αναμενόμενοι, όπως θα τους χαρακτηρίζαμε φυσικούς.
- και στους απροετοίμαστους οι οποίοι είναι απροσδόκητοι.

ΤΑ ΡΥΘΜΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ως παιδαγωγική παρέμβαση στόχο έχουν:

- Την ανάπτυξη της μουσικότητας σ' όλες τις δραστηριότητες ζωής.
- Την ευαισθητοποίηση των αισθήσεων και τη δημιουργία της αίσθησης της ισορροπίας του σώματος.
- Την ανάπτυξη της δημιουργικής φαντασίας.

